

3.5. YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ İLE BEŞERİ FAALİYETLER ARASINDAKİ ETKİLEŞİM

Beşerî faaliyetler; insanların yeryüzündeki günlük hayatı içindeki ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerinin hepsini kapsar. Beşerî faaliyetler ile yaşanan bölgenin coğrafi koşulları arasında doğrudan bir etkileşim söz konusudur. İklim, su kaynakları ve yeryüzü şekilleri gibi coğrafi koşullar beşerî faaliyetlerin nasıl ve ne şekilde gerçekleşeceği üzerinde belirleyici bir rol oynayabilir. Örneğin yüksek, dağlık ve soğuk bir bölge ile alçak, düzlük ve sıcak bir bölge arasında nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetler bakımından büyük farklar ortaya çıkmaktadır. Buna karşın insan faaliyetleri de yeryüzü şekillerini etkilemektedir. Örneğin baraj inşaatları nehirlerin akışını ve vadilerin yapısını değiştirirken tarım ve şehirleşme, doğal bitki örtüsünün azalmasına ve erozyon riskinin artmasına neden olabilmektedir.

Yeryüzü şekillerinin yerleşme ve nüfusun dağılımı üzerinde önemli etkisi vardır. Tarım için ideal koşullar sunan verimli ovalar ve nehir vadileri her zaman yoğun nüfuslu yerleşmelerin gelişmesine olanak sağlamıştır. Örneğin Nil Vadisi, Büyük Menderes Vadisi, Çukurova tarih boyunca tarımsal üretimin merkezi olmuş ve yoğun nüfuslu yerleşmelerin geliştiği bölgeler olmuştur (Görsel 3.34). Buna karşın dağlık bölgeler ise olumsuz coğrafi koşulları nedeniyle daha seyrek nüfuslu bölgeler olmuştur.

Görsel 3.34: Büyük Menderes Ovası'nda yoğun nüfuslu yerleşme (Aydın)

Yeryüzü şekillerinin bir önemli etkisi de ekonomik faaliyetler üzerine olmaktadır. Yer şekilleri bir bölgedeki ekonomik faaliyetlerin çeşitliliğini belirleyen en önemli etkenlerdendir. Ovalar tarım ve hayvancılık için elverişliken dağlık alanlar ormancılık ve madencilik; kıyı bölgeleri ise balıkçılık, denizcilik ve turizme elverişlidir.

Yeryüzü şekilleri ulaşım ve iletişimi de etkilemektedir. Özellikle ulaşım ağlarının planlanması ve geliştirilmesinde kritik bir faktördür. Düzlük alanlar, kara ve demir yolu ulaşım sistemleri için oldukça elverişlidir ve bu durum yol yapım maliyetlerini bir hayli azaltır. Buna karşın dağlık bölgeler kara ve demir yolu yapımını zorlaştırır. Bu alanlarda tüneller, viyadükler gibi maliyetleri çok artıran mühendislik çözümleri gerekmektedir (Görsel 3.35). Kıyılar ise deniz yolu ulaşımı için avantaj sağlamaktadır.

Görsel 3.35: Dağlık bölgede demir yolu [Landwasser (Lendvasir) Viyadüğü- İsviçre]